

А.Қ. Қозыбай
Г.М. Нысан

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан
(E-mail: n_gulshat@list.ru)

Метаметодикалық тәсіл негізінде болашақ физика мұғалімдерін инновациялық қызметке әдістемелік даярлауды жетілдіру

Аңдатпа. Мақала білім беру мазмұнын жаңарту жағдайында болашақ физика мұғалімінің инновациялық қызметтегі кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру мәселесіне арналған. Мұғалімдердің жаңа кәсібилігінің моделін құруға, сондай-ақ инновациялық қызметте оның құзыреттілігін қалыптастыру тұрғысынан болашақ физика мұғалімінің кәсіби дайындығын жаңарту бағдарларына ерекше назар аударылды. Сонымен қатар, жаңа кәсіпқойлық үлгісі негізінде болашақ физика мұғалімінің инновациялық іс-әрекеттегі құзыреттілігін қалыптастыру тұрғысынан оның кәсіби дайындығын жаңартудың әдістемелік нұсқаулары көрсетілген.

Мақалада болашақ физика мұғалімінің инновациялық іс-әрекетке кәсіби дайындығы құрылатын принциптерді анықтауға мүмкіндік беретін нұсқаулар берілген. Сондай-ақ жұмыста болашақ физика мұғалімінің инновациялық іс-әрекеттегі интегративті тұлғалық сапасы қарастырылады, оның негізгі құрамдас бөліктері кәсіби міндеттерді шешу процесінде инновациялық әрекетте көрінетін психикалық әрекеттің интеллектуалдық және мотивациялық факторлары болып табылатындығы айтылып кетті.

Түйін сөздер: инновациялық қызмет, метаметодикалық тәсіл, білім беру мазмұнын жаңарту, интеграция, педагогикалық технологиялар, әдіс, тәсіл.

DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-6895-2022-139-2-168-177>

Кіріспе

Өскелең ұрпаққа білім мен тәрбие беру саласындағы заманауи талаптар студенттердің бойында дербестік, бастамашылдық, өзін-өзі дамытуға дайын болу, әлеуметтік және жеке маңызды іс-әрекеттің бағыттары мен әдістерін саналы түрде таңдау сияқты жеке қасиеттердің басымдылығының дамуын білдіреді. Мұндай міндеттерді шешу көп жағдайда педагогикалық ұжымның дайындығына, бүкіл білім беру жүйесін жаңғырту жағдайында олардың кәсіби қызметін жүзеге асыру қабілетіне байланысты [1].

Білім беруде болып жатқан өзгерістер әлеуметтік-қоғамдық аспектілермен ғана емес, сонымен бірге өзінің педагогикалық миссиясын инновациялар мен қолайлы педагогикалық технологиялар аясында жүзеге асыруға дайын ХХІ ғасырдың болашақ мамандарын даярлауға қойылатын жаңа талаптармен де байланысты [2]. Білім беру мазмұнын жаңартуға көшу білімге деген құзыреттілік тәсіл шеңберіндегі жұмысқа, педагогтарды денсаулық сақтау технологияларымен қамтамасыз етуге, білім беру процесін дараландырудың өсуі жағдайында жұмыс істеуге дайындықты қалыптастыруға жаңа талаптар қояды. Білім

беру құрылымын жаңарту оқытудың дәстүрлі репродуктивті стилін жеңуден және оқушылардың танымдық белсенділігі мен ойлау дербестігін қамтамасыз ететін білім берудің жаңа дамушы, сындарлы моделіне көшуден тұрады.

Қазіргі Қазақстанда әлемдік білім беру кеңістігіне бағытталған жаңа білім беру жүйесінің қалыптасуы жүріп жатыр. Бұл процесс педагогикалық теория мен практикадағы елеулі өзгерістермен қатар жүреді.

Қазіргі педагогикалық зерттеулерде қарастырылған физика мұғалімін оқыту процесін жетілдіру мәселелері педагогикалық жоғары оқу орындарының студенттерін оқытудың қазіргі процесіне айтарлықтай өзгерістер мен толықтырулар енгізуді көздейді, өйткені қоғамның жалпы білім беретін оқу орындарының мұғалімдерінің кәсіби-әдістемелік дайындығына белгілі бір қанағаттанбауы байқалады. Қазіргі заманғы талаптарды ескере отырып, осы саладағы көптеген зерттеулер білім беруді модернизациялау жағдайында мұғалімнің қызмет моделін жасауға, кәсіби маңызды функцияларды және оқытудың өзекті ұйымдастырушылық формаларын анықтауға бағытталған. Қазіргі уақытта жеке мәселелерді түсіну көбінесе пікірталас тудырады, олардың практикалық шешімінде ситуациялық-ұйымдастырушылық бағыт, кейде ғылыми негізділік жеткіліксіз, бұл нақтылау мен толықтыруды қажет етеді. Олардың қатарына метаметодикалық тәсіл негізінде болашақ физика мұғалімдерін инновациялық қызметке әдістемелік даярлауды жетілдіру мәселесі жатады.

Зерттеу әдістері

Болашақ физика мұғалімінің инновациядағы кәсіби құзыреттілігі деп біз интегративті жеке сапаны айта аламыз, оның негізгі компоненттері ақыл-ой әрекетінің зияткерлік және мотивациялық факторлары болып табылады, ол келесі инновациялық кәсіби мәселелерді шешу процесінде байқалады:

- заманауи дене тәрбиесі мақсаттарына сай келетін жаңа мақсат қоюды жүзеге асыру

(оқушылардың пәндік, метапәндік және жеке білім беру нәтижелерінің тұтас жиынтығына қол жеткізуіне жәрдемдесу; оқушылардың инновациялық белсенділігін қалыптастыру);

- білім беру мазмұнының өзгеруінің заманауи үрдістеріне сәйкес физика бойынша жаңа оқу материалдарын және оларды ұсыну формаларын жобалау;

- физикалық мәтіндермен (ақпараттық, баяндау және пікірталас) және әртүрлі мәліметтер базасымен жұмыс істеудің білім беру технологияларын қолдану;

- арнайы құрастырылған бағалау құралдарының негізінде оқушылардың дене тәрбиесінің пәндік, метапәндік нәтижелерінің қалыптасу диагностикасын жүргізу (құзыреттілікке-бағытталған тесттер, ситуациялық есептер, кейстер және т.б.).

Кейбір ғалымдардың идеялары бойынша «...методология дидактикамен және әдіснамамен бірге барлық жеке әдістер, процедуралар мен формалар үшін зерттеу мен оқытудың әдістемелік принциптерін, жалпы ғылыми-әдістемелік әдістерін қалыптастырады» [3].

Т.Т.Черкашина зерттеуінің жетекші идеясы болашақ кәсіби менеджерлерде қажетті білім, білік және дағдыларды қалыптастыруға ықпал ететін оқытудың мета-моделін ғылыми негіздеу, әзірлеу және оқыту тәжірибесіне енгізу болып табылады. Сонынмен қатар интегративті диалогтық құзыреттілікке ие болу және тұлғаның көшбасшылық қасиеттерін дамыту [4].

Өзіндік ерекшеліктерімен сипатталатын инновациялық іс-әрекет практикада оқу қызметінің басқа түрлерімен тығыз байланысты. Мектептегі педагогикалық іс-әрекеттің мазмұнын талдау [5] оның көптеген түрлерінің инновациялық аспектілерін қамтитынын көрсетеді: білім беру мекемесін дамытудың тұжырымдамасы мен бағдарламасын әзірлеу, оның нормативтік құжаттамасы, мұғалімдердің ғылыми-зерттеу жұмыстары, оқу үдерісін бағдарламалық-әдістемелік қамтамасыз ету, озық педагогикалық тәжірибені пайдалану, жаңа технологияларды енгізу, авторлық бағдарламаларды әзірлеу, эксперименттік бағдарламаларды тестілеу,

білім мазмұнын жаңарту, инновацияларды құру мен сынауды басқару және т.б. Кез келген кешенді түрде бірнеше әрекеттен тұратын ұйымдасқан әрекет, біреу әрқашан негіз ретінде әрекет ете алады, ал басқалары негізінде құрылады. Бұл тұрғыда мұғалімнің инновациялық іс-әрекетін метабелсенділік ретінде анықтауға болады. «Метаметодология» терминінің анықтамасын болашақ физика мұғалімдерін инновациялық іс-әрекетке дайындау аспектісінде өзгерте отырып, біз мынаны тұжырымдаймыз: метаәдістеме – гуманитарлық, әлеуметтік, экономикалық, математикалық, жаратылыстану және кәсіптік оқу пәндерінің әдістемелерінің интеграциясы. әрқайсысының ерекшеліктерін және студенттердің субъективті тәжірибесін ескере отырып, циклдар. Метаметодологиялық тәсілдің жаңалығы мазмұндық-мақсаттық және ұйымдастырушылық-қызметтік аспектілерде қарастырылатын интеграциялық принципті (бұрынғыдай сыртқы емес, ішкі) түсіну мен жүзеге асыруда жатыр. Кәсіптік білім беруде метаметодологиялық тәсілді қалыптастыру дамушы мәдениет пен студенттерге бұрынғы тәжірибені «берудің» қазіргі басым дәстүрлі тәсілі арасындағы бірқатар негізгі қарама-қайшылықтарды теория мен тәжірибеде еңсеруді болжайды. Келесі қарама-қайшылықтар көзге түседі [6]:

- Оқу ақпаратында объективтіленген жалпы және кәсіптік мәдениеттің өткен үлгілеріне студенттің бағыт-бағдары, «мәдени консервілер» және оқу пәнін болашақ өмірі мен қызметінің мазмұнына, жалпы және кәсіптік мәдениетке бағдарлау қажеттілігі арасындағы қайшылық. Классикалық парадигмада болашақ студентке толық белгісіздікте, нақты және жасанды оқыту жағдайында ақпаратты қолданудың мотивациясыз перспективасы түрінде көрінеді. Сондықтан ол

үшін мұғалімдіктің жеке мәні жоқ, емтихан тапсыру басты мақсатқа айналады.

- Мәдениет тұтастығы мен оның пәнді көптеген пәндік салалар – оқу пәндері арқылы меңгеруі арасындағы қайшылық. Жас маманның білімі мен дағдысы әр ұяшықта өте маңызды бөлшектерден тұратын балалар дизайнерін еске түсіреді. Ол оларды кәсіби қызметтің біртұтас жүйесіне «бұрандауға» мәжбүр болады. Бұл бәріне бірдей мүмкін емес және бірден емес.

- Мәдениеттің процесс ретінде өмір сүру режимі мен оның білім берудегі статикалық белгілер жүйесі түрінде бейнеленуі арасындағы қайшылық. Нәтижесінде жеке адам ғана емес, мәдениет те даму процестерінен тыс қалады.

- Студентке деген тарихи қалыптасқан технократиялық көзқарас, оның қалауы мен еркіне қарамастан, таңдалған ынталандыру жүйесінің көмегімен мінез-құлқын өзгертуге болатын және қазіргі қоғамның гуманистік құндылықтар мен мұраттарға бағдарлануы арасындағы қайшылық. әркімнің өзін-өзі анықтау және өзін-өзі жүзеге асыру шарттары.

Кез келген инновациялық жүйенің негізгі құрамдас бөлігі инновацияларды тиімді құру, тарату және дамыту үшін қажетті белгілі бір сапалары бар адамдар болып табылады. Инновациялық зерттеулер олардың процессуалдық және өнімді аспектілерін белсенді түрде зерттейтініне қарамастан, осы саладағы ғылыми қызығушылықтың негізгі бағыттарының бірі инновациялық қызмет субъектісінің «инновация» ұғымымен сипатталатын [7] және қандай сипаттамалар болып табылады. оның жаңа идеялар мен технологияларды жүзеге асыруды қабылдау, бағалау және жүзеге асыру қабілетіне тікелей байланысты. Әдебиеттерде субъектінің инновацияны қабылдау

Кесте 1. Субъектінің инновациясын анықтауға қатысты үш көзқарас

Инновациялылық		
- біріншіден субъектінің инновациялармен өзара іс-қимылда бірінші болу қабілеті;	- екіншіден субъектінің инноватор болу ықтималдығын арттыратын фактор;	- үшіншіден субъектінің жаңа технологияларды қабылдауын жеделдететін фактор.

дәрежесіне байланысты оның жаңашылдығын анықтаудың 3 негізгі тәсілі бар:

Инновациялық процесс аясында өнімді қызметті жүзеге асыру жағдайында әр түрлі салалардың, ішкі жүйелердің және субъектінің жеке бөліктерінің стилі мен мазмұнын анықтайтын инновацияның әртүрлі түрлері бар. Сонымен қатар, субъектінің осы сипаттамасының жұмыс істеу ерекшелігі мен көрінісі көбінесе оның қызметін жүзеге асыратын саламен анықталады. Инновациялық процестердің сәттілігі көбінесе субъектінің жаңа идеялар мен технологиялармен өзара әрекеттесудегі құзыреттілігімен байланысты психологиялық параметрлерімен анықталады. Бұл құзыреттіліктің екі негізгі жағы бар. Олардың бірі осындай идеяларды шығару қабілетімен (шығармашылықпен), екіншісі оларды қабылдау, аяқтау, тарату және енгізу қабілетімен (инновациямен) байланысты. Сонымен, жалпы жағдайда субъектінің жаңашылдығын оның танымдық қабілеті ретінде қарастыруға болады, егер қажет болса, мінез-құлық деңгейінде жаңа және түпнұсқа идеялардың пайда болуын, қабылдауын, сондай-ақ мүмкін болатын жетілдірілуін және іске асырылуын қамтамасыз етеді.

Егер кеше бұл әрекет есте сақтау-көбейту үшін жұмыс істесе, бүгінде ол түсінуге бағытталған. Бұл ауысуды жүзеге асыру екі маңызды алғышартты жүзеге асырмай мүмкін емес.

Олардың біріншісі мұғалімдердің жеке тұлғаның дамуы үшін білім берудің маңыздылығын түсіну, бірнеше интеллект тұжырымдамасын жүзеге асыру, инвариантты

білім беру нәтижесіне қол жеткізу кезінде мүмкіндіктердің кеңдігін түсіну сияқты жаңа жеке көзқарастарымен байланысты.

Екіншісі қазіргі білім берудің келесі маңызды ұғымдарын ғылыми, теориялық және әдістемелік тұрғыдан дамыту қажеттілігімен байланысты: «метаметодика», «белсенді тәсіл», «белсенді танымдық іс-әрекет». Жеке дидактиканың қазіргі жағдайы (яғни пәндік әдістер) мұғалімді оның еңбек қызметінде аспаптық түрде толық қамтамасыз етпейтін сияқты.

Қазіргі жасөспірімдердің ерекшеліктерін ескеру қажет: физиологиялық және психологиялық нормалар туралы ұғымдар өзгеруде, мұғалімдер үшін күрделі жағдайлардың әртүрлілігі артып келеді. Мұның бәрі мұғалімнің психологиялық-педагогикалық құзыреттілігін дидактикалық маңыздылығы жағынан бір қатарға қояды.

Осылайша, оқыту нәтижелеріндегі өзгерістер, білім беру процесінің сипаты және қазіргі оқушының портреті кәсіби-педагогикалық ойлау аксиологиясының өзгеруіне әкеледі: біз «білім — күш» ұғымынан «білім — құрал» заманауи тәсіліне көшудің куәсі боламыз. Бүгінгі таңда мұғалім оқушы үшін маңызды ересек адам болып көрінеді, ол оған өзекті мәселелердің шешімін табуға көмектеседі (осы Тұжырымдаманың психологиялық және педагогикалық мағынасында).

Талқылау

Сонымен, білім беру мақсаттарының әлеуметтік-тарихи тұрғыдан өзгеруі мұғалімнің

Кесте 2. Мұғалімнің жаңа кәсібилігінің моделі

Жеке ұстаным	Кәсіби ұстаным	Кәсіптік шеберлік
Өзін-өзі дамыту құндылық ретінде Өзін-өзі басқару кәсіби жағдайда Кәсіби қызметтегі хабардарлық пен жауапкершілік Гуманистік парадигма-жеке әлеуетті дамыту факторы ретінде	Ұжымдағы ынтымақтастық және нәтижелі өзара іс-қимыл Креативті Кретикалық ойлау Жүйелі ойлау Мәселелерді шешу	Мотивациялық қызмет Оқушылардың белсенді танымдық қызметін ұйымдастыру және басқару Әлеуметтік ортаны білім беру процесіне тарту Цифрлық контентпен және технологиялармен жұмыс істей білу

құзыреттілік моделін түсіну қажеттілігіне әкеледі. Жоғарыда баяндалған тұжырымдамалық идеялар негізінде мен мұғалімнің жаңа кәсібилігінің моделін әзірледім.

Мұғалімнің жаңа кәсібилігі моделінің құрылымы келесі компоненттерден тұрады: жеке және кәсіби ұстаным, сонымен қатар кәсіби шеберлік.

Мұғалімнің жеке ұстанымы бойынша біз оның жеке басының қасиеттері мен қасиеттерінің жиынтығын, оның кәсіби қызметін жүзеге асырудағы мотивтер мен құндылықтарды түсінеміз.

Мұғалімнің кәсіби ұстанымы-бұл тиісті кәсіби мінез-құлықта көрінетін шындықтың белгілі бір жақтарына тұрақты қарым-қатынас жүйесі [8]. Басқаша айтқанда, кәсіби ұстаным ретінде біз мұғалімнің кәсіби қызметіндегі білім беру басымдықтарын түсінеміз [9]. Бұл көп жағдайда әмбебап құзыреттілік пен жаңа сауаттылық шеңберімен байланысты.

Жаңа кәсіпқойлық моделінің негізінде болашақ физика мұғалімінің кәсіби дайындығын инновациялық қызметте оның құзыреттілігін қалыптастыру тұрғысынан жаңарту бағыттарын бөліп көрсетеміз:

- зерттеу, жобалау және менеджмент сияқты қызмет түрлерін интеграциялау негізінде осы құзыреттілікті қалыптастыру және дамыту-ақпараттық қоғамның инновациялық мәдениетіне сәйкес;

- педагогты даярлау практикасына метаметодиканы енгізу және метаметодикалық тәсіл негізінде әдістемелік міндеттердің жаңа түрін құрастыру.

- оқу-кәсіби қызметті әдіснамалау принципі-болашақ мұғалімнің инновациялық мәдениетін қалыптастыруға кәсіби дайындықты бағдарлауды қамтиды;

- оқыту мазмұнының интегративтілігі принципі-болашақ мұғалімнің кәсіби дайындығының мазмұнын оның санасында әлемнің кәсіби бейнесінің интегративті бейнесін қалыптастыру мақсатында тұтас ұсынуға бағытталған.

Мемлекет саясатының басыңқы бағыты – үздіксіз білім беру жүйесін жаңарту және дамыту. Сонымен қатар, білім беру жүйесін

модернизациялау жоғары оқу орнындағы педагогикалық бағыттағы бакалаврларды кәсіби даярлаудың сапасын жетілдіруді талап етуде.

Соңғы жылдары педагогикалық ғылым және практика біздің еліміздің жаңа әлеуметтік – экономикалық жағдайларына сай педагогикалық кадрларды даярлауды жетілдірудің жолдарын іздестіруде.

Қазіргі кездегі педагогикалық практиканың даму кезеңі жаңа типтегі педагогты – зерттеуші – педагогты, жобалаушы, білім берудің және тәрбиелеудің жаңа технологияларын жасаушы педагогты қалыптастырудың қажет екенін талап етуде.

Бүгінгі күні педагогикалық тұрғыдан сауатты маман деп қандай мұғалімді айта аламыз? Әрине, альтернативті педагогикалық жобаларда және жүйелерде жұмыс істей алатын, мектеп білім беру ісіндегі инновациялық қозғалыстың ерекшеліктерін зеттеп үйренген, білім беру саласындағы инновациялық іс-әрекеттің мәнін түсінетін, инновациялық білім беру технологияларының ауқымды арсеналын меңгерген, педагогикалық шеберлігі қалыптасқан мұғалімді айта аламыз. Мұғалімнің инновациялық іс – әрекетін дамыту, педагогикалық шеберлігін қалыптастыру – бұл білім берудің стратегиялық бағыттарының бірі.

Дүние жүзілік педагогика ғылымында білім беру жүйесіндегі педагогикалық шеберлікті қалыптастырудың мәндік қасиеттері, компоненттері, құрылымы және функциялары анықталған. Бірақ бұл тәжірибе жоғары оқу орындарында онша қолданылмайды. Сондықтан жоғары оқу орны жүйесінде болашақ мұғалімдердің педагогикалық шеберлігін қалыптастыру ерекше көкейкесті мәселе болып есептеледі. Педагогикалық шеберлік білім беруді модернизациялау жағдайында мұғалімдерді кәсіби даярлаудың тиімділігін айқындайды.

Педагогикалық шеберлік-мұғалімнің кәсіби қызметін жаңартушы және жоспарланған нәтижеге жетуге мүмкіндік беретін іс-әрекеттер жиынтығы. Оның басты міндеттері мыналар:

- студенттің білім алу, даму, басқа да іс-әрекеттерін мақсатты түрде ұйымдастыра білу;

Кесте 3. Негізгі қарама – қайшылықтар

1	жоғары білікті педагогикалық кадр даярлауға қоғамның тапсырысы мен оны жүзеге асырудың мүмкіндіктерінің арасындағы қарама – қайшылық;
2	педагогикалық кадрларды даярлаудың қалыптасқан жүйесі мен олардың даярлығының деңгейіне қойылатын талаптардың арасындағы қарама – қайшылық;
3	болашақ мұғалімдердің педагогикалық шеберлігін жетілдірудің қажеттілігі мен бұл үдерісті ұйымдастырудың әдіснамалық негіздерінің жеткіліксіз жасалуының арасындағы қарама – қайшылық.

- білімі мен білігіне сай келетін бағдар таңдап алатындай дәрежеде тәрбиелеу;

- өз бетінше жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру;

Педагогикалық шеберліктің бір белгісі-жаңа педагогикалық технологиялармен жұмыс істей алу. Жаңа педагогикалық технологиялармен жұмыс істеу үшін төмендегідей алғы шарттар қажет:

- оқу үдерісін интенсификациялауды жаппай қолға алу;

- білімді деңгеймен беру технологиясын игеру арқылы студенттерге білімді мемлекеттік стандарт деңгейінде игертуге қол жеткізу;

Қазіргі оқытушы педагогикалық шеберлікті инновациялық білім кеңістігінде қалыптастыруы тиіс.

Ал, инновациялық білім кеңістігінің педагогикалық негізгі қағидалары төмендегідей:

- студентке ізгілік тұрғысынан қарау;
- оқыту мен тәрбиенің бірлігі;
- студенттің танымдық күшін қалыптастыру және дамыту;

- студенттің өз бетімен әрекеттену әдістерін меңгеру;

Инновациялық білім кеңістігінде педагогикалық шеберлікті меңгеру барысында оқыту міндеттері жаңаша сипат алады. Олар мыналар:

- педагогикалық қызметтің өзекті мәселелерін білу;

- оқу жобаларының мазмұнын анықтау, әр студентке арналған тапсырмалар құрастыру;

- студенттердің жаңа материалды меңгеуі бойынша деңгейленген жаттығулар жүйесін жасау;

- оқу әрекетінің бағалау көрсеткіштерін анықтау;

Болашақ мұғалімнің шеберлігін қалыптастыру проблемасы – көпаспектілі проблема. Бұл проблеманы шешу, бірінші кезекте, негізгі қарама – қайшылықты шешумен байланысты.

Жоғарыда көрсетілген қарама – қайшылықтарды шешу оқыту үдерісінде болашақ мұғалімдердің педагогикалық шеберлігін қалыптастырудың педагогикалық шарттары мен құралдарын зерттеуді, мұғалім іс – әрекетінің құрылымын жасауды қажет етеді.

Нәтижелер

Мұғалімнің педагогикалық шеберлігінің қалыптасуына оның кәсіби мамандығына қойылатын төмендегідей негізгі талаптарды орындауда ықпал етеді [10]:

- қоғамның алдыңғы қатарлы идеяларын игеру;

- жан-жақты білімдарлық, өмірдің әртүрлі саласынан хабардар болу;

- педагогикамен байланысты пәндерді-психологияны, физиологияны, анатомияны мектеп гигиенасын, мектептануды жақсы білу;

- оқылатын пәннің, соған байланысты ғылымды, оның жетістіктерін, ағымын жақсы білу;

- оқушыны, студентті жақсы білу, олардың жандүниесін түсіну;

- оқушыға, студентке деген құрмет пен әділдік т.б.

Болашақ мұғалімдердің педагогикалық шеберліктерін қалыптастыру үдерісін қамта-

Кесте 4. Мәселелер

Біріншіден	- жоғары оқу орнының оқу – тәрбие үдерісінде болашақ мұғалімдердің педагогикалық шеберлігін қалыптастыруға теориялық және практикалық даярлығы аспектісін жасау және жүзеге асыру.
Екіншіден	- педагог даярлаудың қазіргі заманғы әдіснамалық ұстанымдарына қазіргі заманғы әдіснамалық ұстанымдарына негізделген болашақ мұғалімдердің педагогикалық шеберлігін қалыптастырудың моделін құру және оны практикаға ендіру.
Үшіншіден	- кезең-кезеңімен болашақ мұғалімдердің педагогикалық шеберлігін қалыптастыру үшін оларды даярлаудың технологиясын жасау.
Төртіншіден	- болашақ мұғалімдердің педагогикалық шеберлігін қалыптастыруға даярлық деңгейін диагностикалайтын жүйе қалыптастыру.

масыз ету үшін төмендегі кестедегі төрт мәселені қарастыру қажет:

Болашақ мұғалімдердің педагогикалық шеберлігін қалыптастырудың маңызды құралы оқу – зерттеу міндеттері мен тапсырмалар болып табылады. Бұл міндеттерді шешу оқыту үдерісіне оқытудың белсенді әдістерін енгізу арқылы қамтамасыз етіледі (эвристикалық әдіс, проблемалы баяндау әдісі, жобалау әдісі, зерттеу әдісі т.б.).

Студенттерді педагогикалық шеберлікке үйрету төмендегі мәселелерге бағытталған болу керек:

- оқу тәрбие үдерісін ұйымдастырудың инновациялық әдіс – тәсілдерін, формаларын, технологияларын, құралдарын меңгеруге;
- кәсіби міндеттерді орындауға (дүниетанымды, этикалық, жалпы мәдени нормаларды қалыптастыруға, мамандықты игеруге).

Бұл міндеттерді шешу болашақ мұғалімдерге алған білімдерін кәсіби салада қолда-

нуға мүмкіндік береді. Сондықтан болашақ мұғалімдердің педагогикалық шеберлігін қалыптастыруды қамтамасыз ететін психологиялық – педагогикалық шарттарды ұсынамын.

Жоғарыда айтылғандарды былай қорытындылауға болады: болашақ мұғалімдердің педагогикалық шеберлігін қалыптастыру кәсіби білім берудің негізінде жатқан жалпы әдіснамалық ұстанымдарды және педагогикалық шеберліктің мазмұнын, формасын, әдістерін, құралдарын анықтайтын арнайы әдіснамалық ұстанымдарды талап етеді.

Қорытынды

Осылайша, соңғы онжылдықтарда жаңа білім беру парадигмасының қалыптасуының қарқынды процестері жүруде. Инновация кезінде білім беру жүйесі түбегейлі жаңа қасиеттерге немесе жаңа мақсатқа ие болады. Инновацияның пайда болуы және одан

Кесте 5. Психологиялық – педагогикалық шарттар

мотивациялық шарттар	болашақ мұғалімдердің кәсіби өзін – өзі тануы, олардың педагогикалық қабілеттерінің даму деңгейін психологиялық – педагогикалық диагностикалауды жүйелі түрде өткізу, студенттердің өзінің жетістіктерін презентациялау;
мазмұндық аспектілер	пәндік даярлау бойынша кәсіби – педагогикалық қабілеттерді дамыту үшін оқу – әдістемелік кешен арқылы ақпараттық – әдістемелік және дидактикалық жағынан қамтамасыз ету;
ұйымдастыру мәселелері	оқыту үдерісін проблемалық әдіс, ойын, дискуссия сынды оқытудың белсенді формалары мен әдістері негізінде ұйымдастыру.

әрі тағдыры, ең алдымен, олардың негізінде жатқан жаңа идеялар мен технологиялардың пайда болуымен байланысты. Физика дамып келе жатқан ғылым ретінде ғалым-педагогтардың инновациялық қызметінің жарқын мысалы болып табылады. Бұл жағдай жалпы білім беру жүйесіндегі жүйелік пән ретінде физика бойынша қазіргі заманғы оқу процесін ұйымдастыруға жаңа талаптар қояды және сәйкесінше осы процесті модернизациялауды қажет етеді.

Дене тәрбиесіндегі жүйелі өзгерістер оқыту процесіне жаңа педагогикалық тәсілдерді, оқытудың әдістері мен әдістерін дамытуды, жаңа білім беру ортасын құруды, оқытушылар жұмысының жаңа стилін болжайтын инновациялық педагогикалық технологияларды енгізу арқылы көрінеді. Білім беру бағдарламаларына тек пәндік білім ғана емес, сонымен қатар жеке даму мақсаттарына сәйкес келетін, осы білім жұмыс істейтін әр түрлі қызмет түрлері кіруі керек.

Әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасында инклюзивті білім беруді дамытудың тұжырымдамалық тәсілдері. –Астана: Ы.Алтынсарин атындағы ҰБА, 2015. -152 б.
2. Российская педагогическая энциклопедия. В.2-х томах / Гл.ред. В.В.Давыдов. –М.: Большая Российская энциклопедия, 1998.- 672 с.
3. Сәтбекова А. Болашақ мұғалімдердің технологиялық мәдениеті және оны қалыптастыру мәселелері. //Қазақстан жоғары мектебі. – №4. – 2006. – 46-50 б.
4. Rao Zh. (2010). Chinese students' perceptions of native English-speaking teachers in EFL teaching / Zh. Rao. Journal of Multilingual and Multicultural Development, - Is. 31(1), 55-68.
5. Подласый И.П. Педагогика. Новый курс: в 2-х кн. – Кн.1. – М.: Владос, 2000. – 521 с.
6. Крылова О.Н., Муштавинская И.В. Новая дидактика современного урока в условиях введения ФГОС ООО. Методическое пособие. – СПб.: КАРО, 2015. – 144 с.
7. Жайлауова Г.М. Оценивание для обучения: формативное обучение в практике учителя. // Педагогический диалог. ЦПМ АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» – 2017. - №1 (19). – С. 99.
8. Полат Е.С., Бухаркина М.Ю. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования. – М. Издат. центр «Академия», 2008.
9. Дьяченко В.К., Кусаинов Г.М. Проблема дидактической подготовки будущих педагогов. // Высшая школа Казахстана. – 1996. - №3.
10. Беспалько В.П. Природосообразная педагогика. - М.: Народное образование, 2018. - 512 с.

References

1. Kazakstan Respublikasynda inklyuzivti bilim berudi damytudyn tyzhyrymdamalyk tasilderi [Conceptual approaches to the development of inclusive education in the Republic of Kazakhstan] (Y. Altynsarin National Academy of Education, Astana, 2015, 152 p.).
2. Rossijskaja pedagogicheskaja jenciklopedija [Russian pedagogical encyclopedia]. In 2 volumes. Ed. V.V. Davydov (Great Russian Encyclopedia, Moscow, 1998, 672 p.).
3. Satbekova A. Bolashak mugalimderdin tehnologijalyk madenieti zhane ony kalyptastyru maseleleri [Technological culture of future teachers and the problems of its formation], Kazakstan zhogary mektebi [Higher School of Kazakhstan], 4, 46–50 (2006).
4. Rao Zh. Chinese students' perceptions of native English-speaking teachers in EFL teaching / Zh. Rao. Journal of Multilingual and Multicultural Development, - Is. 31(1), 55-68 (2010).
5. Podlasyi I.P. Pedagogika. Novyi kurs: v 2-h kn. [Pedagogy. New Course: in 2 books]. Book 1 (Vlados, Moscow, 2000, p. 521).

6. Krylova O.N., Mushtavinskaya I. V. Novaya didaktika sovremennogo uroka v usloviyah vvedeniya FGOS OOO [New didactics of the modern lesson in the conditions of the introduction of the Federal State Educational Standard LLC. Methodological guide (KARO, St. Petersburg, 2015, p. 144).
7. Zhajlauova G.M. Ocenivanie dlja obuchenija: formativnoe obuchenie v praktike uchitelja [Assessment for learning: formative learning in teacher practice], Pedagogicheskij dialog [Pedagogical dialogue], CPE AOE «Nazarbayev Intellectual 1 (19), 99 (2017).
8. Polat E.S., Buharkina M.Yu. Sovremennye pedagogicheskie informacionnye tekhnologii v sisteme obrazovaniya [Modern pedagogical and information technologies in the education system] (Publishing Center «Akademiya», Moscow, 2008).
9. D'yachenko V.K., Kussainov G.M. Problema didakticheskoy podgotovki budushhikh pedagogov [The problem of didactic training of future teachers], Vysshaja shkola Kazahstana [Higher School of Kazakhstan], 3, 1996.
10. Bespalko, V.P. Prirodosoobraznaya pedagogika [Nature-based pedagogy] (Narodnoe obrazovanie, Moscow, 2018, 512 p.).

A.K. Kozybai, G.M. Nyssan

Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan

Improvement of the methodological training of future teachers of physics for innovative activities based on the methodical approach

Abstract. The article is devoted to the problem of forming the professional competence of a future physics teacher in innovative activity in the context of updating the content of education. The article focuses on the creation of a model of new professionalism for teachers, as well as guidelines for updating the professional training of a future physics teacher in terms of the formation of his competence in innovation.

Based on the model of new professionalism, the article highlights the guidelines for updating the professional training of a future physics teacher from the point of view of the formation of his competence in innovation.

The article outlines guidelines that allow us to identify the principles on the basis of which the professional training of a future physics teacher for innovation is designed. The integrative personal quality of a future physics teacher in innovative activity is considered, the main components of which are intellectual and motivational factors of mental activity, manifested in innovative activity in the process of solving professional tasks.

Keywords: innovative activity, metamethodic approach, updating of the content of education, integration, pedagogical technologies, method, approach.

А.К. Козыбай, Г.М. Нысан

Казахский национальный педагогический университет имени Абая, Алматы, Казахстан

Совершенствование методической подготовки будущих учителей физики к инновационной деятельности на основе метаметодического подхода

Аннотация. Статья посвящена проблеме формирования профессиональной компетентности будущего учителя физики в инновационной деятельности в условиях обновления содержания образования. Особое внимание уделяется созданию модели нового профессионализма учителей, а также ориентирам обновления профессиональной подготовки будущего учителя физики с точки зрения формирования его компетентности в инновационной деятельности.

На основе модели нового профессионализма выделены ориентиры обновления профессиональной подготовки будущего учителя физики с точки зрения формирования его компетентности в инновационной деятельности.

В статье обозначены ориентиры, позволяющие выявить принципы, на основе которых проектируется профессиональная подготовка будущего учителя физики к инновационной деятельности. Рассмотрены

ны интегративные личностные качества будущего учителя физики в инновационной деятельности, основными компонентами которого являются интеллектуальные и мотивационные факторы умственной деятельности, проявляющиеся в инновационной деятельности в процессе решения профессиональных задач.

Ключевые слова: инновационная деятельность, метаметодический подход, обновление содержания образования, интеграция, педагогические технологии, метод, подход.

Авторлар туралы мәлімет:

Нысан Г.М. – корреспонденция үшін автор, «6D011000 - Физика» мамандығының 3 курс докторанты, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан.

Қозыбай А.К. – педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан.

Nyssan G.M. – **Corresponding author**, the 3rd - year Ph.D. student in Physics, Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan.

Kozybai A.K. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan.